

- Osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: informatsiino-analitychnyi zbirnyk (2022) [Education of Ukraine under martial law: an informational and analytical collection]. URI: <http://surl.li/cxswm> [in Ukrainian].
- Realizatsiia serednostrokovykh priorytetnykh napriamiv innovatsiinoi diialnosti haluzevoho rivnia ta otrymani rezultaty u 2021 rotsi: analitychna dovidka (2022) [Implementation of medium-term priority areas of innovative activity at the industry level and the results obtained in 2021: analytical reference]. Kyiv, UkrINTEI. 91. Mon.gov.ua [in Ukrainian].
- Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022-2032 roky (2022) [Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2022-2032]. Mon.gov.ua [in Ukrainian].
- TOP profesii v Ukraini u 2022 rotsi. (2022) [TOP professions in Ukraine in 2022]. Kudapostupat.ua [in Ukrainian].
- Tsinnisni oriientyry suchasnoi ukrainskoi shkoly [Value orientations of the modern Ukrainian school]. Mon.gov.ua [in Ukrainian].
- Zolotukhina, S.T., Ionova, O.M., & Luparenko, S.Ye. (2021). Aktualni tsinnosti suchasnoi yevropeiskoi osvity [Current values of modern European education]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. Zaporizhzhia: KPU, 76, T. 1, 42-46 [in Ukrainian].

УДК [37.091.12:005.963]:355.58-051

DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(23\).2023.60-69](https://doi.org/10.35387/od.1(23).2023.60-69)

Демків Анна Миколаївна – старший викладач кафедри профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту, аспірант Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Demkiv Anna – Senior Lecturer of the Department of Fire Prevention and Public Safety, Institute of Public Administration and Research on Civil Protection, Postgraduate Student of the Ivan Ziazun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-1604-1793>

E-mail: dankleo@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧІВ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИХ ЦЕНТРІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ В ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Анотація. У статті обґрунтовано педагогічні умови професійного розвитку викладачів навчально-методичних центрів цивільного захисту в процесі підвищення кваліфікації задля вдосконалення освітнього процесу з підготовки фахівців і населення з питань цивільної безпеки. На основі аналізу літератури визначено методологічну сутність поняття «педагогічні умови». Першою

педагогічною умовою автором визначено розвиток мотиваційної готовності викладачів до набуття теоретичних знань та умінь педагогічної діяльності, адже професійний розвиток викладачів буде значно ефективнішим за умови організації системної, неперервної роботи з розвитку в них мотиваційної готовності, що активізує процес індивідуального управління саморозвитком; оптимізує способи мислення та розвиває спеціальні професійні якості. Друга педагогічна умова – опанування викладачами сучасними цифровими технологіями і ресурсами у педагогічній, інноваційній та дослідницькій діяльності. Її реалізація передбачається у використанні сервісіс Google Workspace Education як неодмінного компоненту освітнього процесу, активному запровадженні цих сервісіс в навчанні слухачів та здобувачів вищої освіти всіх рівнів, зокрема в закладах післядипломної освіти, що значно впливатиме на якість організації дистанційного та змішаного навчання, особливо в кризових умовах. Третьою педагогічною умовою визначено індивідуалізацію педагогічного розвитку викладачів. Унаслідок реалізації цієї умови досягається активізація професійної і науково-дослідницької діяльності педагогіс щодо корекції особистісного і професійного становлення, саморозвитку рефлексивних здібностей і культури. Кожна з виявлених педагогічних умов має свої внутрішні можливості, будучи переважно націленою на формування того чи іншого компоненту професійної компетентності фахівців цивільного захисту. У той же час, кожна взята окремо умова не може повністю забезпечити ефективність формування досліджуваної проблеми. Обернutoвано, що їх системна єдність дозволяє досягти найкращих результатів і становить комплекс педагогічних умов формування професійної компетентності викладачів НМЦ ЦЗ у процесі підвищення кваліфікації.

Ключові слова: педагогічні умови; професійний розвиток; викладач; навчально-методичний центр сфери цивільного захисту; підвищення кваліфікації.

Demkiv Anna

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF TEACHERS OF CIVIL PROTECTION EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL CENTERS IN THE PROCESS OF ADVANCED TRAINING

Abstract. The article defines and substantiates the pedagogical conditions for the professional development of teachers of educational and methodical centers of civil protection in the process of advanced training in order to improve the educational process of training specialists and the population in matters of civil security. Based on the literature analysis, the methodological essence of the concept of “pedagogical conditions” is determined. The author defines the first pedagogical condition as the development of teachers’ motivational readiness to acquire theoretical knowledge and pedagogical skills, because the professional development of teachers will be much more effective in terms of organizing systematic,

continuous work on the development of their motivational readiness, which activates the process of individual management of self-development; optimizes ways of thinking and develops special professional qualities. The second pedagogical condition is the teachers' skills of modern digital technologies and resources in pedagogical, innovative and research activities. Its implementation is envisaged in the use of Google Workspace Education services as an indispensable component of the educational process, the active introduction of these services in the process of training of students and undergraduates of higher education establishments of all levels, in particular in post-graduate education institutions, which will significantly affect the quality of the organization of distance and mixed learning, especially in crisis conditions. The article defines the individualization of teachers' pedagogical development as the third pedagogical condition. As a result of the implementation of this condition, the intensification of the professional and scientific research activities of teachers regarding the correction of personal and professional development, self-development of reflective abilities and culture is achieved. Each of the identified pedagogical conditions has its own internal capabilities, being mainly aimed at the formation of one or another component of the professional competence of civil protection specialists. At the same time, each condition taken separately cannot fully ensure the effectiveness of the formation of the researched problem. Only their system unity allows achieving the best results and constitutes a complex of pedagogical conditions for the formation of professional competence of teachers of the NMC CP in the process of advanced training.

Key words: *pedagogical conditions; professional development; teacher; educational and methodical center of civil protection; advanced training.*

Постановка проблеми, її актуальність. Пандемія COVID-19 та військові дії в Україні мають серйозний вплив на забезпечення якісної освіти, а їх наслідки можуть бути довготривалими і руйнівними для навчальної системи. Вплив війни на якість освіти проявляється в порушенні норм прав людини; економічних обмеженнях; руйнуванні й пошкодженні інфраструктури. Це призводить до створення небезпечної та нестабільної ситуації, правилам і нормам поведінки під час яких безпосередньо навчають населення викладачі навчально-методичних центрів цивільного захисту (далі – НМЦ ЦЗ). Їх професійний розвиток актуалізується в зв'язку з виникненням кризових ситуацій, викликаних повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України, створенням екстремальних і небезпечних обставин, які люди не переживали з часів другої світової війни. Звичайно, професійний розвиток викладачів формується під впливом певних умов (внутрішніх та зовнішніх), сприйняття інформації (усвідомленого чи неусвідомленого), залучення до певних видів діяльності. Складність процесу професійного розвитку викладачів зумовлює необхідність визначення і створення певних педагогічних умов.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Поняття «педагогічні умови» розкривають багато науковців. Пошуки визначення суті поняття «педагогічні умови» показали, що цю категорію досліджували і обґрунтовували вчені І. Зязюн, С. Кудрак, О. Пехота, В. Стасюк та ін. У дисертаціях з психолого-педагогічних проблем у сфері цивільного захисту науковці обґрунтовують дефініцію «педагогічні умови». У цьому контексті варто звернути увагу на наукові роботи В. Михайлова Ю. Ненько, М. Ковалю, М. Кусій. Також зарубіжними дослідниками (Roth, Assor, Kanat-Maumon, & Kaplan, 2007) та (Wlodkowski, 2008) вивчаються питання створення й реалізації певних педагогічних умов.

Аналіз наукових напрацювань з окресленої проблеми дозволяє стверджувати, що педагогічні умови формування професійної компетентності є об'єктом дослідження у сфері педагогіки, психології, соціології, права, цивільної безпеки, екології, медицини та ін. Їх вплив на професійний розвиток різних фахівців, зокрема педагогів, доведено експериментальним шляхом і педагогічною практикою, а тому визначення найбільш важливих з них для ефективного підвищення кваліфікації викладачів навчально-методичних центрів цивільного захисту (далі – НМЦ ЦЗ) набувають актуальності.

Мета статті – обґрунтувати педагогічні умови професійного розвитку викладачів НМЦ ЦЗ у процесі підвищення кваліфікації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спрямовуючи науковий пошук на реалізацію зазначеної мети, насамперед з'ясуємо суть поняття «педагогічні умови», яке потребує тлумачення таких окремих термінів, як «умова» та «педагогічна умова». Для цього ми звернулися до словникової літератури (Великий тлумачний словник сучасної української мови, Словник-довідник з професійної педагогіки, Філософія: словник термінів та персоналій, Словник української мови, Термінологічний словник до навчальної дисципліни «Психологія бізнесу» для здобувачів вищої освіти програми *тіпог* «Власна справа», СО «Бакалавр»), аналіз якої дав змогу дійти висновку, що власне умови відносно до суб'єкта уособлюють зовнішнє середовище, важливий компонент комплексу об'єктів (речей, їх станів, взаємодії), що забезпечують або впливають на його життєдіяльність і функціонування.

Як відомо, поняття «педагогічні умови» означає супутні фактору педагогічні обставини, які сприяють прояву педагогічних закономірностей, зумовлених дією цих факторів. У теоретичних дослідженнях поняття «педагогічні умови» розкривають багато науковців. Проте, загальноприйнятого визначення цього феномену в науково-педагогічній літературі не існує, кожен автор їх обґрунтовує на власний погляд залежно від потреб дослідження. Розглянемо декілька з них.

Так, зокрема, педагогічні умови професійної підготовки В. Стасюк трактує як обставини, від яких залежить та відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості, групою людей. Учена досліджувала педагогічні умови удосконалення професійної підготовки

майбутніх економістів, серед яких зазначила: організацію і спрямування педагогічного процесу на формування та розвиток професійної готовності; застосування особистісно-орієнтованого підходу і створення особистісно-орієнтованих взаємовідносин; ліквідація дублювання змісту навчання, шляхом удосконалення та максимального розвитку міжпредметних зв'язків; використання віртуальних методів навчання із застосуванням інформаційних технологій (Стасюк, 2003). У контексті нашого дослідження ми звернулись до наукової праці І. Зязюна та О. Пехоти, які наукову категорію «педагогічні умови» визначають як систему певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, що об'єктивно склалися чи суб'єктивно створені, необхідні для досягнення конкретної педагогічної мети (Зязюн, Пехота, 2003).

Отже, ґрунтуючись на наведених вище дефініціях, з-поміж педагогічних умов можна виокремити фактори організації освітнього процесу; чинники впливу на результат розвитку особистості; реалізацію певної сукупності процесів; об'єктивних можливостей; розв'язання поставлених завдань; застосування нових інформаційних технологій; активізацію пізнавальної діяльності тощо. Достатньо широкий спектр визначення суті поняття «педагогічні умови» залежить від ролі, функцій, значень педагогічних умов, на нашу думку, пов'язаний з контекстом дослідження, його предметом, особистим розумінням і власним професійним досвідом.

Водночас ми усвідомлюємо, що процес підвищення кваліфікації викладачів НМЦ ЦЗ зумовлений особливостями їх професійного розвитку, який базується на принципі дуальності як професійної необхідності поєднання двох спеціальностей Освітні, педагогічні науки (011) і Цивільна безпека (263) для другого (магістерського рівня) вищої освіти, що забезпечує компліментарність фахових компетентностей. Підвищення їх кваліфікації унормовано в галузі цивільної безпеки як на державному, так і галузевому рівнях і передбачає раз на п'ять років проходження функціонального навчання з цивільного захисту на базі закладів вищої і післядипломної освіти. Для обов'язкового проходження атестації, як педагогічні працівники, вони мають можливість вільного вибору установ, форм і тематики підвищення кваліфікації – інститути післядипломної педагогічної освіти, тренінги, семінари, конференції, вебінари, круглі столи тощо. Але їх вибір не завжди відповідає специфіці професійно-педагогічної діяльності і сучасним вимогам до викладача (робота з дорослими, організація роботи зі самовдосконалення, підготовка до інноваційної діяльності, опанування інформаційними технологіями тощо). У зв'язку з цим виникла необхідність визначення педагогічних умов для професійного розвитку їхньої професійно-педагогічної компетентності.

Зважаючи на те, що порушена проблема є недостатньо досліджена в теорії і практиці професійної педагогіки, ми проаналізували наукові праці, в яких висвітлюються педагогічні умови підвищення кваліфікації фахівців із питань цивільної безпеки у системі післядипломної освіти. Так, В. Михайлов (2022) при визначенні педагогічних умов виходить із суті

зазначеного поняття, під яким він пропонує розуміти «сукупність зовнішніх і внутрішніх сприятливих педагогічних обставин, змінних впливів, особливостей учасників освітнього процесу закладів вищої освіти та установ галузі цивільної безпеки, які свідомо створюються організаторами педагогічного процесу для допомоги фахівцю досягнути мети розвитку готовності до професійної діяльності». За результатами проведеного дослідження ним виокремлено такі педагогічні умови підвищення кваліфікації фахівців з питань цивільної безпеки: формування мотивації до професійного самовдосконалення фахівців з питань цивільної безпеки як цілеспрямованого і систематичного процесу розвитку знань, умінь, особистісно-професійних якостей; імітаційне моделювання в процесі підвищення кваліфікації фахівців з питань цивільної безпеки; розширення й забезпечення набуття практичного досвіду фахівцями з питань цивільної безпеки з комплексного виконання навчальних завдань у процесі проведення командно-штабних, спеціальних об'єктових навчань (тренувань) органів управління цивільного захисту; створення інформаційного освітнього середовища розвитку професійної компетентності фахівців з питань цивільної безпеки в закладах вищої освіти та установах галузі цивільної безпеки (Михайлов, 2022).

Організаційно-педагогічні умови формування професійної компетентності фахівців цивільного захисту в інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої освіти визначає і обґрунтовує М. Коваль (2020): застосування системного педагогічного проектування теоретичної та практичної професійної підготовки; розроблення та використання педагогічної технології управління підготовкою курсантів і студентів; науково обґрунтоване впровадження комплексної, інтегрованої ІКТ-підтримки освітнього процесу; цілеспрямована модернізація науково-методичного забезпечення навчання та виховання майбутніх фахівців цивільного захисту; неперервне підвищення професійно-педагогічної компетентності викладачів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання.

Як бачимо, педагогічні умови підвищення кваліфікації фахівців цивільного захисту в закладах післядипломної освіти і педагогічні умови підготовки фахівців у закладах вищої освіти мають відмінності. В системі післядипломної освіти акцент зроблено на розвитку здатностей до самовдосконалення з опертям на практичний і життєвий досвід слухачів. З огляду на специфіку професійного розвитку викладачів НМЦ ЦЗ та спираючись на результати аналізу наукових праць із зазначеної проблеми, нами обґрунтовано три педагогічні умови професійного розвитку викладачів НМЦ ЦЗ у процесі підвищення кваліфікації. Охарактеризуємо їх.

Розвиток мотиваційної готовності викладачів до набуття теоретичних знань та умінь педагогічної діяльності. Адже професійний розвиток викладачів буде значно ефективнішим за умови організації системної, неперервної роботи з розвитку в них мотиваційної готовності, яка: «активізує процес індивідуального управління саморозвитком; оптимізує способи мислення та розвиває спеціальні професійні якості, морально-етичні цінності» (Petrenko, Varava, Pikiľnyak, 2019). Оскільки

мотив виступає усвідомленим чинником, що визначає спрямованість дій і вчинків людини. Розвиток спонукальних мотивів навчання залежить від певних умов, а саме: усвідомлення безпосередніх і перспективних цілей навчання; розуміння теоретичної і практичної значущості засвоєних знань; емоційність викладання і сприймання змісту наукової інформації; накопичення об'єму і новизна інформації; професійна спрямованість тощо. Сукупність таких утворень у процесі підвищення кваліфікації посилюватиме мотивацію навчання. Усвідомлення необхідності знань, умінь, формування необхідних якостей може сприяти успішному оволодінню педагогічною діяльністю, а також розвитку інтересу до професійного її виконання.

Опанування сучасних цифрових технологій і ресурсів у педагогічній, інноваційній та дослідницькій діяльності. У визначенні цієї умови виходимо з того, що на тлі пандемії COVID-19 стрімке запровадження дистанційної форми навчання з березня 2020 року поставило нові виклики перед освітянською спільнотою. З початком війни та введенням воєнного стану в Україні ця робота була посилена, оскільки діяльність закладів освіти в умовах воєнного стану потребує трансформації управління, безпекових заходів, організації освітнього процесу, професійного розвитку педагогів. Здебільшого використання сервісів Google Workspace Education стало неодмінним компонентом освітнього процесу, активне запровадження цих сервісів в навчання слухачів та здобувачів вищої освіти всіх рівнів, зокрема в закладах післядипломної освіти, значно вплинуло на методику організації дистанційного та змішаного навчання, особливо в кризових умовах (Спірін, Олійник, Антошук, Кондратова, Гущина, 2023).

Індивідуалізація педагогічного розвитку викладачів. Викладачі НМЦ ЦЗ в основному фахівці з цивільного захисту з великим стажем педагогічної діяльності. Для них є важливим створення умов і забезпечення можливостей для професійного розвитку (навички, здібності та професійно-педагогічна компетентність) сучасного педагога з урахуванням його потреб, особистих характеристик і педагогічного досвіду. Кожен крок становлення особистості упродовж усього життя уможлиблює послідовний рух до більш високих досягнень у своєму освітньому рівні, тому в системі безперервної освіти кожний елемент має розвиватися. Таке становлення особистості в професії є індивідуальною справою кожного педагога (Петренко, 2019). Основні принципи індивідуалізації педагогічного розвитку викладачів включають розуміння потреб викладачів, планування індивідуального розвитку, надання підтримки, оцінка прогресу тощо.

Безумовно, ефективність запровадження зазначених вище педагогічних умов підвищення кваліфікації викладачів НМЦ ЦЗ потребують експериментального підтвердження.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, нами було визначено та обґрунтовано зміст педагогічних умов професійного розвитку викладачів НМЦ ЦЗ у процесі підвищення кваліфікації, а саме: розвиток мотиваційної готовності викладачів до набуття теоретичних знань та умінь педагогічної діяльності; опанування сучасними цифровими

технологіями і ресурсами в педагогічній, інноваційній та дослідницькій діяльності; індивідуалізація педагогічного розвитку викладачів. Кожна з визначених педагогічних умов має свої внутрішні можливості, будучи переважно націленою на формування того чи іншого компоненту професійної компетентності фахівців цивільного захисту. Водночас кожна окремо взята умова не може повністю забезпечити ефективність формування досліджуваної проблеми. Тільки їх системна єдність дозволяє досягти найкращих результатів і становить комплекс педагогічних умов формування професійної компетентності викладачів НМЦ ЦЗ у процесі підвищення кваліфікації.

Проведений теоретичний аналіз та визначені педагогічні умови мають стати основою для теоретичного обґрунтування форм і методів підвищення кваліфікації викладачів НМЦ ЦЗ у системі післядипломної освіти, що є перспективою нашого подальшого дослідження.

Список використаних джерел

- Зязюн, І.А., & Пехота, О.М. (2003). Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навчальний посібник. Київ: А.С.К.
- Коваль, М.С. (2020). Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх працівників ДСНС України в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти. *Дис. ... д-ра пед. наук. Львів.*
- Михайлов, В.М. (2022). Система підвищення кваліфікації фахівців з питань цивільної безпеки у післядипломній освіті. *Дис. ... д-ра пед. наук. Київ.*
- Петренко, Л.М. (2019). *Індивідуалізація професійного розвитку викладачів професійної школи*. Інноваційні моделі розвитку науково-методичної компетентності педагогів професійної школи у системі безперервної освіти: збірник Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України. 167-172. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/719552/>
- Спірін, О.М., Олійник, В.В., Антошук, С. В., Кондратова, Л. Г., & Гушина, Н. І. (2023). Зміст підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників з використанням сервісів Google Workspace for Education. *Інноваційна педагогіка*. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733367>
- Стасюк, В.Д. (2003). Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх економістів у комплексі «школа-вищий заклад освіти». *Дис. канд. пед. наук. Одеса.*
- Petrenko, L. M., Varava, I. P., & Pikiľnyak, A. V. (2019). Motivation readiness of future software engineer's professional self-improvement and prospects of its formation in college cloud environment. Cloud Technologies in Education Proceedings of the 7 th Workshop, CTE 2019. Vol 2643. 626-647. URL: <http://ceur-ws.org/Vol-2643>

- Roth, G., Assor, A., Kanat-Maymon, Y., & Kaplan, H. (2007). Autonomous motivation for teaching: How self-determined teaching may lead to self-determined learning. *Journal of Educational Psychology*, 99(4), 761–774. DOI: <https://doi.org/10.1037/0022-0663.99.4.761>
- Wlodkowski, R.J. (2008). *Enhancing adult motivation to learn: A comprehensive guide for teaching all adults* (3rd ed.). Jossey-Bass/Wiley.

References (translated and transliterated)

- Koval, M.S. (2020). Teoretychni ta metodychni zasady profesiinnoi pidhotovky maibutnikh pratsivnykiv DSNS Ukrainy v informatsiino-osvitnomu seredovyshchi zakladu vyshchoi osvity [Theoretical and methodological principles of professional training of future employees of the State Emergency Service of Ukraine in the information and educational environment of a higher education institution]. *Candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].
- Mykhailov, V.M. (2022). Systema pidvyshchennia kvalifikatsii fakhivtsiv z pytan tsyvilnoi bezpeky u pisljadiplomnii osviti [The system of professional development of civil security specialists in postgraduate education]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Petrenko, L.M. (2019). *Indyvidualizatsiia profesiinoho rozvytku vykladachiv profesiinoi shkoly. Innovatsiyni modeli rozvytku naukovo-metodychno kompetentnosti pedahohiv profesiyno shkoly u systemi bezperervno osvity: materialy Vseukra nskoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii* [Individualization of professional development of vocational school teachers. Innovative models of development of scientific and methodological competence of vocational school teachers in the system of continuous education: collection of the All-Ukrainian scientific and practical internet conference]. Bila Tserkva: BINPO DZVO «UMO» NAPN Ukrainy. 167-172 p. [in Ukrainian].
- Petrenko, L. M., Varava, I. P., & Pikilnyak, A. V. (2019). Motivation readiness of future software engineer's professional self-improvement and prospects of its formation in college cloud environment. *Cloud Technologies in Education Proceedings of the 7 th Workshop, CTE 2019*. Vol 2643. 626-647 [in English].
- Roth, G., Assor, A., Kanat-Maymon, Y., & Kaplan, H. (2007). Autonomous motivation for teaching: How self-determined teaching may lead to self-determined learning. *Journal of Educational Psychology*, 99(4), 761–774 [in English].
- Spirin, O.M., Oliinyk, V.V., Antoshchuk, S. V., Kondratova, L. H., Hushchyna, N. I. (2023). *Zmist pidvyshchennia kvalifikatsii naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv z vykorystannia servisiv Google Workspace for Education* [The content of the training of scientific and pedagogical workers on the use of Google Workspace for Education services]. *Innovatsiina pedahohika* [in Ukrainian].
- Stasiuk, V.D. (2003). Pedahohichni umovy profesiinnoi pidhotovky maibutnikh ekonomistiv u kompleksii «shkola-vyshchyi zaklad osvity» [Pedagogical conditions of professional training of future economists in the «school-higher educational institution» complex]. *Candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].

- Wlodkowski, R. J. (2008). Enhancing adult motivation to learn: A comprehensive guide for teaching all adults (3rd ed.). Jossey-Bass/Wiley [in English].
- Ziazun, I.A., & Piekhota, O.M. (2003). *Pidhotovka maibutnoho vchytelia do vprovadzhennia pedahohichnykh tekhnolohii: Navchalnyi posibnyk [Preparation of the future teacher for the introduction of pedagogical technologies: Training manual]*. Kyiv: A.S.K. [in Ukrainian].

УДК 81'243:323.2(045)

[https://doi.org/10.35387/od.1\(23\).2023.69-77](https://doi.org/10.35387/od.1(23).2023.69-77)

Yerastova-Mykhalus Inna –
Candidate of Pedagogical
Sciences, Associate Professor,
Professor of Aviation English
Department, Ivan Kozhedub
Kharkiv National Air Force
University

**Єрстова-Михалусь Інна
Борисівна** – кандидат
педагогічних наук, доцент,
професор кафедри авіаційної
англійської мови Харківського
національного університету
Повітряних Сил імені Івана
Кожедуба

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0003-2350-6082>

E-mail: innaem28@gmail.com

Zelenska Olena – Candidate of
Pedagogical Sciences, Associate
Professor, Professor of Aviation
English Department, Ivan
Kozhedub Kharkiv National Air
Force University

Зеленська Олена Миколаївна –
кандидат педагогічних наук,
доцент, професор кафедри
авіаційної англійської мови
Харківського національного
університету Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0879-156X>

E-mail: helen_zee@ukr.net

FEATURES OF THE MILITARY INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION CADETS POLYCULTURAL COMPETENCE FORMATION IN THE PROCESS OF LEARNING PROFESSIONALLY ORIENTED FOREIGN LANGUAGE

Abstract. *The article is devoted to consideration of the peculiarities of the formation of multicultural competence of cadets in the process of learning a professionally oriented foreign language, as well as the issue of mastering foreign language communication skills as an important element of the formation of multicultural competence of cadets of military institutions of higher education. The article highlights the relevance of the formation of multicultural competence for future officers of the Armed Forces of Ukraine in modern conditions. Based on the analysis of various scientists' researches, the essence of the concept of multicultural competence of cadets of military institutions of higher education is*